

ВІДГУК

офіційного опонента доктора філологічних наук, професора Приходько Ганни Іллівни на дисертацію Сіваченко Інни Вікторівни на тему «Просодичні особливості мовлення коментаторів спортивних програм (інструментально-фонетичне дослідження)», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 035 Філологія

Дисертаційну працю Інни Вікторівни Сіваченко присвячено пошуку інструментально-фонетичним шляхом підходів, спрямованих на встановлення витоків просодичних змін у вербальній поведінці коментаторів спортивних програм. Виконана робота висвітлює роль просодичних засобів у мовленнєвому репертуарі спортивних коментаторів та з'ясовує вплив професійного статусу мовця на вибір просодичних чинників, які виступають маркерами комунікативної поведінки досліджуваних інформантів і є актуальною для розвитку фонетичних і експериментальних студій саме в царині просодії. Зазначимо, що в сучасному мовознавстві спостерігається прискорення процесу соціо професійної диференціації мовлення, що відображує очевидну реальність сучасного лінгвістичного підходу до аналізу мовних явищ.

Актуальність дисертаційної праці І. В. Сіваченко полягає й в тому, що мовлення коментатора безпосередньо зв'язано з дослідженням спонтанного мовлення під час проведення телевізійних спортивних програм, що сприяє використанню розмаїття складових просодії і забезпечує адекватне сприйняття інформації.

Авторка ставить собі за мету виявлення сукупності просодичних засобів і їхнього впливу на формування мовленнєвої особистості коментатора спортивних програм. Вона визначає й вирішує низку завдань, з яких на особливу увагу заслуговують такі як встановлення номенклатури основних мелодійних та темпоральних характеристик, з'ясування спільних і диференційних частотних, динамічних та темпоральних ознак в

мовленнєвому репертуарі коментаторів, розкриття своєрідності мовленнєвої поведінки спортивних коментаторів.

Об'єктом дослідження авторкою обрано квазіспонтанне монологічне мовлення коментаторів футбольних матчів та кінних перегонів, предметом дослідження задекларовано варіативний характер просодичних чинників, що маркують мовленнєву поведінку коментаторів.

Вибір фактичного матеріалу, який складається з 30 уривків квазіспонтанного мовлення: 15 уривків з футбольних коментарів та 15 фрагментів з коментарів кінних перегонів, представлених 10 коментаторами спортивних телевізійних програм, загальним часом звучання 4 години 23 хвилини вважаємо відповідним меті дослідження. Загальний обсяг досліджуваного матеріалу засвідчує достатню фактологічну базу. Проведення фонетичного аналізу з урахуванням сучасних досягнень в обраній галузі забезпечує необхідний для кандидатської дисертації рівень достовірності й надійності отриманих результатів.

Дисертантка вміло застосовує в роботі різні методи дослідження, зокрема загальнонаукові та спеціальні. Насамперед слід відзначити експериментально-фонетичні методи (аудиторський, метод інтонування, комп'ютерний із використанням програми PRAAT, SpeechAnalyzerVersion) для проведення аналізу просодичних особливостей мовлення коментаторів спортивних програм.

Не викликає сумніву наукова новизна отриманих результатів, яка полягає перш за все в тому, що для дослідження обрано особливості мовленнєвої поведінки коментаторів телевізійних спортивних програм під час проведення футбольних матчів та кінних перегонів, доведено роль просодії у формуванні мовленнєвих портретів спортивних коментаторів.

Слід наголосити на практичному значенні отриманих результатів, адже здійснене в роботі виокремлення просодичних маркерів мовленнєвої поведінки коментаторів стане в нагоді при викладанні практичної фонетики

англійської мови та практики мовлення з метою вдосконалення фонетичної компетенції студентів.

Дисертація, загальний обсяг якої складає 178 сторінок, з яких 156 сторінок основного тексту, логічно структурована і складається з анотації двома мовами (українською та англійською), вступу, трьох розділів із висновками до кожного, загальних висновків, списку теоретичних джерел (241 позиція, з яких 51 іноземними мовами). Дисертаційна робота містить 29 таблиць і 25 рисунків, які у форматі діаграм, інтонограм та узагальнених інтонаційних контурів яскраво уточнюють результати інструментального дослідження.

У першому розділі подано змістовний та вдумливий огляд теоретичної літератури, на підставі якого розглянуто теоретичні засади дослідження просодичних особливостей та комунікативної ефективності мовлення спортивних коментаторів (с. 18-23), висвітлено композицію, структуру та стиль спортивного коментаря (с. 32-36), схарактеризовано особливості спонтанного мовлення та просодичної системи англійської мови (с. 45-54).

Як позитивне, слід відзначити зокрема висновок, наведений на с. 63, в якому обґрунтовується квазіспонтанний характер мовлення коментатора та наводяться основні фоностилістичні риси спортивного коментаря.

У другому розділі (с. 64-88) авторкою розроблено програму проведення фонетичного експерименту, побудованого на основі комплексу об'єктивних та суб'єктивних підходів, що традиційно використовуються у фонетичних дослідженнях. Дисертантка розгорнуто представила методику проведення аудиторського та комп'ютерного (акустичного) видів аналізу, де останній виконано за допомогою програмного пакету PRAAT.

У третьому розділі (с. 89-149) міститься опис проведеного аудиторського аналізу, описано акустичний (комп'ютерний) аналіз та наведено лінгвістичну інтерпретацію отриманих інструментальним та фонетичним методами результатів.

Особливо слід наголосити на тому, що аналіз мовленнєвої поведінки спортивних коментаторів дозволив І. В. Сіваченко з великим ступенем об'єктивності визначити просодичні характеристики, які ідентифікують мовлення досліджуваних інформантів.

Корисним з точки зору практичного застосування вважаємо визначення просодичних маркерів, притаманних коментарям кінних перегонів та футбольних матчів.

Обґрунтованими є висновки дисертації. Дослідниця наголошує на специфічних просодичних характеристиках, що маркують мовлення коментаторів – широкий тональний діапазон, пікова інтенсивність та прискорення темпу мовлення наприкінці перегонів та в момент забивання гола.

Показовим є також те, що узагальнююча частина повністю збігається з визначеними у вступі завданнями. Вони акумулюють найбільш вагомі, теоретично виважені та практично доведені результати.

У цілому дисертаційна робота І. В. Сіваченко відповідає усім вимогам, щодо структури, змісту та правил оформлення. Основні результати дисертації повністю викладено в достатній кількості статей (8 статей) та належним чином апробовано на трьох конференціях різного рівня. Коректно витримана авторкою логіка структурної побудови дисертаційної роботи й чітка співвіднесеність змісту її основних частин з метою та завданнями дослідження забезпечують вичерпну повноту викладу теоретичних положень і достовірність результатів практичного аналізу.

Дисертація становить самостійну актуальну працю, що має теоретичне та практичне значення, свідчить про глибоке проникнення в суть досліджуваної проблеми, про володіння сучасними методами інструментального аналізу й уміння аргументовано викладати результати дослідження.

Переходячи до суто критичної частини відгуку, наголосимо на загальній позитивній оцінці дисертаційної роботи. Сподіваємось, що

зазначені нижче в тексті відгуку зауваження, питання й міркування будуть висловлені в ході дискусії під час захисту дисертації та ураховані у подальших наукових пошуках дисертантки.

1. У підрозділі 1.3. «Комунікативна ефективність мовлення спортивних коментаторів» (с. 26-32) міститься розгорнуте висвітлення проблеми мовної варіативності у соціолінгвістичному аспекті. Однак, вказуючи на розбіжності в описі параметрів варіативності дисертантка не декларує, до якої з перелічених точок зору вона приєднується, а по-друге, залишає невисвітленим питання про ефективність телевізійного каналу комунікації.

2. Потребує пояснення, за яким критерієм при аналізі просодичної специфіки мовлення коментаторів було проведено відбір інформантів, чи враховувались різні вікові особливості мовців.

3. Під час захисту хотілося б почути Ваші пояснення щодо кваліфікації досліджуваних текстів як «квазіспонтанних».

4. Виникає зауваження технічного плану, яке пов'язано із розташуванням у тексті дисертації великих за обсягом ілюстративних прикладів експериментального матеріалу (с. 65-77), які доцільно було б розмістити у додатку. Також роботу прикрасили б зведені таблиці акустичного аналізу за трьома параметрами, які також доцільно було б розташувати в додатку.

Висловлені зауваження не знижують загальної позитивної оцінки дисертації, яка є новаторським, актуальним, оригінальним, концептуально завершеним науковим дослідженням, в якому вперше здійснено комплексний інструментально-фонетичний аналіз особливостей мовленнєвої поведінки коментаторів футбольних матчів та кінних перегонів.

Дисертація Сіваченко Інни Вікторівни за структурою і змістом відповідає встановленим вимогам, не містить текстових запозичень.

Порушень академічної доброчесності не виявлено.

На підставі ретельного аналізу дисертації та основних публікацій вважаємо, що дисертація «Просодичні особливості мовлення коментаторів

спортивних програм (інструментально-фонетичне дослідження)» відповідає вимогам пп. 9–18 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 167 від 06 березня 2019 р., а її авторка, Сіваченко Інна Вікторівна, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 03 Гуманітарні науки зі спеціальності 035 Філологія.

Офіційний опонент,
доктор філологічних наук, професор,
професор кафедри англійської філології
Запорізького національного університету

Г. І. Приходько

Вчений секретар:
кандидат філологічних наук, доцент

О. А. Проценко